

הדוקר צריח של כנסייה. היה זה בגדול, כפר מולדתו של וולסלב שוגיץ. לא הבנתי איך הוא הגיע מכאן לישראל. עד שנכר נסתי לבית הוריו.

אל תוך הבית נכנסתי דרך חצר גדולה שבה התרוצצו תרגולות בין ערימות-שחת. בחוץ ניצב איכר בריא-גוף שנעץ בי עיניו ביישנות. השטת לי, בלי אומר, את המיכתב שכתב לו אחיו, איוואן, מאזור. הוא קרא את הכתוב, והבעת-פניו לא השתנתה. לבסוף, בתערובת של גרמנית ורוסית אמר לי: "אם אחי שלח אותך מישהו ראל, אתה אורחי. בייתי - בבתך." הוא הכניס אותי פנימה.

בפנים המתינה גם האם. היא הניחה על השולחן כיכר איכרים, גנניק ובקבוקי קיבירה, ולבקשתי סיפרו לי סטוראנס ולרי-בה שוגיץ על בנם, שניספה בתאונת-דרכים בישראל.

"הוא היה חייל בצבא היוגוסלבי," אמר רי. "כמו כל בחור, הוא שירת בצבא שנה וחצי. הוא היה בחור מצויין. כל הבנות בכפר אהבו אותו. אחרי שהשתחרר מן הצבא, הוא חיפש עבודה. כולם בכפר שלנו ובכפרים הסמוכים יוצאים לעבוד בישראל, או גם הוא נסע לישראל."

רק אז הסתבר לי כי וולסלב לא היה כלל יהודי. הוריו לא היו ציונים, והוא לא עלה לישראל כדי לממש שאיפה לאומית כלשהי. כמו יוגוסלבים רבים המבקשים תעסוקה מחוץ לגבולות ארצם, בעיקר, בגרמניה המערבית ובמדינות אירופיות אחרות, ביקש לו גם וולסלב עבודה בארץ זרה. תושבי סביבתו, כך מסתבר, נוהגים מזה כשתי-עשרה שנים לצאת לעבוד בישראל.

המושבה

היוגוסלביה

מסתבר כי התופעה של גידדה לחיפוש עבודה בישראל אינה חדשה. היא החלה עוד לפני 12 שנים, בצורה מיקרית לגמרי.

אותן הפטריות מאתו איזור ביוגוסלביה התגלגלה אז לארץ, הגיעה במיקרה ליי-עירה אזור שבקירבת תל-אביב. היא נתקעה שם, עבדה מספר חודשים כעוזרת-בית, חזרה ליוגוסלביה וסיפרה בסודי סודות לשכניה האיכרים על מיקרה-הזהוב שגילתה בארץ הקודש.

אבל כמו כל סוד, התפשט גם זה במהירות. הסיפורים מאזור קסמו ליוגוסלבים רבים, שהחליטו לצאת בעקבותיה של אותה עוזרת-בית. הם היו עושים את דרכם לרכבת התורנית, ומשם מגיעים במטוס לישראל. איש לא חזקה להם בלוד, גם לא אנשי משרד-הקליטה. אבל הם כבר ידעו את הכתובת, עשו דרכם ישר לאזור, שם החלה מתפתחת מושבה קטנה של עובדים-אורחים מיוגוסלביה.

לפני מילחמת יום-הכיפורים הגיע מיספר היוגוסלבים באזור וסביבתה לכ-500 נפש. הם התגוררו בצפיפות בדרות שכנו. איש לא הבחין בהם ולא הרגיש בהם. הגיעו מישפחות שלמות, הנשים עבדו כעוזרות-בית, והבעלים כפועלים במפעלי-התעשייה בסביבה או כבעלי-מלאכה.

כיום נותרו באזור כ-100 איש, ששם הולך לפניהם כפועלים מעולים, אחראים, שאינם שובתים או עושים בעיות אחרות. כמה מישפחות אף הביאו את ילדיהן עמן. אלה הולכים למוסדות חינוך, מקבלים חינוך-חינם, לומדים עברית, מתערים בסביבה, מתאבלים בארץ ואינם רוצים עוד לחזור לכפריהם הנידחים ביוגוסלביה. הם מאלצים את הוריהם להתגייס ולהישאר עימם בארץ.

לקראת החורף הבא, כששוב יקפאו השדות ביוגוסלביה, ודאי יעלה מיספרם ושוב תגדל המושבה היוגוסלבית באזור. הם יחיו שם מבודדים, ללא זכויות כלשהן או ביטוח. כמישהו מהם ימצא את מותו בתאונה, כפי שאירע לוולסלב שוגיץ, איש לא יידע על כך, איש לא יתבע פיצויים למישפחתו או יסייע לה להטיס את גופתו חזרה ליוגוסלביה - אלא-אי-כן הוא התגייס, כמו מיכאל קוהרט (31), הנמצא בארץ כבר שמונה שנים, הספיק להתגייס, לשרת בצה"ל והתנדב אף לי-שורות המישמר האורחי. "יורדים לי לי-חיים," הוא מתלונן, "חושבים אותי לפושע בכל מקום. ששומעים שבאתי בחור נוצרי מיוגוסלביה, אבל כל יום שחור נוצרי שולחים לי צוויי-קריאה למילואים, ואני הולך."

כתב וצילם: פטר פן

שידור

צל"ש

מבלי לגלוש לשמאל

לבמאי דויד גרינברג ולמפיק ז'ורז' גפני על סרטם התיעודי יום אחד שהוא הרבה, שהוקרן בערב יום-העצמאות והביא סיפורים קטנים בשולי האירועים הגדולים של ה-14 במאי 1948, יום הכרזת המדינה. הסרט היטיב לתאר את ההווייה הבתרי לית של המדינה-שבדרך, שבה הבאלאגאן חוגג עד היום וכל הישג הוא כפי שהוגדר באחרונה, "נצחון החובבנות המאולתרת". מסתבר שגורל זה נקבע כבר בריגועי-לידה תה של המדינה.

זאב שרף מתחנן לפני שוטר שיסייע לו לעצור כליריב כדי שיביאו למוזיאון, למעמד הכרזת המדינה, כשבירד מגילת העצמאות; לנהג אין רישיון-נהיגה; מגייה-הקלף אינה עשויה כלל קלף, ומרבית החותמים עליה אינם יודעים שלמעשה הם חותמים על דף ריק, אולם בסוף, כימעט כמו תמיד, העניינים מסתדרים איכשהו ויש מדינה.

הסרט היטיב לשחזר את הרגעים של לפני מבלי לגלוש לשמאל נוסטאלגי, האורב תדיר לפיתחן של תוכניות תעורריות מסוג זה.

בדרך למסך

החלום הישראלי

לא רק באנגליה חולמים חלומות של זוהר.

בעיקבות סידרת הטלוויזיה בשם זה, שהוקרנה גם בארץ וקצרה ביקורות נלהבות הן מצד המבקרים והן מצד ציבור הצופים, הוחלט ברשות-השידור הפיק סידרה שעלילתה מתרחשת בישראל. הסדר פר א.ב. יהושע (המאת) שוקד על כתיבת תסריט שיהיה פרקים שיתארו את בני כיתה, למן תקופת לימודיהם בבית-הספר התיכון ועד לחייהם ועיסוקיהם בימים אלה, במדינת-ישראל של 1977.

בשובו שעבר סיים א.ב. יהושע את כתיבת הפרק הראשון של הסידרה, ש-הועבר לעיניו של מנכ"ל רשות-השידור יצחק ליבני.

במאי הסידרה יהיה עורך קולטור, שתהיה לו זו עבודתו הטלוויזיונית הראשונה. מאז נכנס לתפקידו כראש מחלקת-הדראמה של הטלוויזיה.

ברשות-השידור רואים בהפקת דראמה מקורית זו אתגר יוקרתי. לצורך זה אף הוקצו סכומי-כסף נכבדים. אגב, צופים רבים פנו לטלוויזיה בבקשה לשדר בפעם נוספת את הסידרה האנגלית, שהוקרנה בלילות-שבת, הבקשה נמצאת כרגע בעיון.

מאחרי המסך

מישדרי-הבחירות בסכנה

טכנאי הרדיו והטלוויזיה עלולים להשיג בית את שידורי תעמולת-הבחירות לכנסת, אם המשא-ומתן עימם למילוי התביעות שלהם לא יסתיים במהרה.

שר-התינוך-יהדות, אהרון ירליו, היה אמור להשיב בטכנאים עוד השבוע על שורה של תביעות בנושאים הקשור רים למיבנה ותקנים באגף הטכני של רשות-השידור, המשא-ומתן מתנהל בי-עצלתים, משום שהמונחה על השכר ב-משרד האוצר, אפרים ירמנס, לוחץ על שרי-התינוך להשיב בשלילה לתביעות הטכנאים, שבהן הוא רואה תביעות-שכר עקיפות.

בתגובה שוקלים הטכנאים את השבתת המישדורים דווקא בשעות המייעודות לשידורי תעמולת-הבחירות של המפלגות לכנסת. הם יודעים שרשות-השידור תהי-ממשלה אינן יכולות להרשות לעצמן ה-בתה מעין זו, פחות מחודש לפני הבחירות.

קרגמן ושבת את הרשות

המיכתב שהגיע ביום השישי האחרון להנהלת רשות-השידור, עורר הפתעה וזסי-פוק כאחד, אבקשך למסור דיבריה-העזבה לעובדי רשות-השידור, אשר עשו עבודה עצומה וטובה בהגשת תוכניות מגוונות

מרדכי נאור נופל מהכמה במסיבת "מחפשים את המטמון" התרגשות במעמד-הסיום

כליכך הרבה שכל במנה אחת, לחש אחד מעוררי-הצלמים, בסיומה של התוכנית האחרונה בסידרה מחפשים את המטמון.

ה"שכל" שבו דובר היה שייך לעשר ריסי-ואחד מטמונאים ומטמונאיות, שבאו בלוויית נשותיהם ובעליהן למסיבת-הסיום של התוכנית.

מפיק ובמאי הסידרה, שלמה גנון, לקח את החגיגה ברצינות הראייה. גנון הקליט קטעים מכל אחת מן התוכניות, ועל המטמונאים היה לזהותם קודם שיקב-לו לידיהם את תיקי-התוכנית, שהכיל את כל כיתבי-החידה ופיתרונותיהם.

האירוע הזכיר לאריה אורגד מסיבת-סיום של בית-הספר תיכון, והוא חילק ציור-נים למסיימים: "גמר בהצטיינות", "טעון שיפור", ומאחד המשתתפים אף דרש לה-ביא את ההורים.

המטמון הפרטי. מחבר כיתבי-החידה זה, מרדכי נאור, כבר מתגעגע לתוכנית נוספת. "העסק הזה משעשע" הוא מתוודה, "ואני מקווה שאחרי הפסקה קצרה נשוב לחפש את המטמון. יום אחד, הוא מספר, "קיבלתי מיכתב מאדם שטען שסבו נפל פעם לבאר, ובכך עיכב את התקדמות הצבאי הבריטי. למרות שהסרי פור התגלה נכונן, אי-אפשר היה לשכנע את הנכד בכך שקשה מאד לחבר כתב-חידה סביב אירוע זה. עד היום הוא מטריד אותי."

נאור התרגש מאד במעמד-הסיום של התוכנית, עדיכדי-כך שאיבד את שיווי-מישקלו ונפל על כיסאו לאחור.

אחד ששמע על קור-רוח ועל מטמונו הפרטי היה שומרי-המטמון הקבוע, דן כנר, שלא מש אף לרגע מצידה של רעייתו הטרייה והיפה, דפנה.

על יצחק (צחי) שימועני, לעומתו, עברו כמה רגעים לא-ניעימים. כאשר מתוך מכשירי-ההקלטה בקע קולו בעת שהניחה את התוכנית הראשונה בסידרה, שבה דיבר הוא-עצמו ללא-הרף, מרוב התרגשות כנראה, ואך בקושי עלה בידי המטימונאי באותה תוכנית להיכנס לשידור ולומר את דברו.

למעשה יורדת התוכנית מן המסך רק משום שלבמאי שלמה גנון, נשבר קצת, והוא מבקש להתרענן בתוכניות אחרות. אחרי עשרים-ואחת תוכניות, שבהן צפו בממוצע כמיליון ו-400 אלף צופים, הופך המטמון חלק מן ההיסטוריה. בינתיים.

ללא הפסק ביום-הזיכרון ובחגיגות יום-העצמאות, והביאו את העצב של יום זה זיכרון וההתייחדות וחג יום-העצמאות לכל בית בישראל, בצורה ראוייה להערכה."

על המיכתב היה חתום "כ ישראל קרגמן, יו"ר ועדת-הכספים של הכנסת היוצאת. קרגמן נחשב בעיני רבים כאוייב-בה של רשות-השידור, במיוחד מאז תבע לקצץ את שעת-השידור הלילית האחרונה כדי שלא להפרע למנוחת עמלי ישראל.

רק לפני זמן קצר נאבק מנכ"ל רשות-השידור, יצחק ליבני, בכל כוחו למנוע קיצוץ בתקציב הרשות ושקרגמן היה אחד מאדריכליו. במיכתב שהגיע עם פרישתו של קרגמן מעבודתו הפרלמנטרית, רואים ברשות-השידור מעין הכאה על חטא ובקשה לסולחה.

ילד בפח-האשפה

"זה טלוויזיה זה? אני אתבע אתכם בבית-המישפט! אתם עושים מאיתנו צחוק! אין לכם מה להראות, או אתם עושים הצגות!" שאג אל תוך אפרכסת הטלפון ראש מועצת העיירה שדרות, יעקב אדקיב.

משה עמירם, דובר רשות-השידור, שהאזין מעברו האחר של הקו, נדהם. לא היה לו שמץ של מושג מהו הרקע לתענות להנסיח ילד לתוך פח-האשפה אחרי שראש-המועצה נרגע מעט, הוא הסביר מה גרם להתרגשותו.

מדבריו הסתבר כי צוות-הטלוויזיה הגיע לעיירה, ככל הנראה במטרה להכין סרט תעודתי על המצוקה החברתית במקום. לסגנת אלקבץ ביקש במאי הצוות להמ"חיש בצורה חזותית את הפער החברתי, הורה להכניס ילד קטן לתוך פח-האשפה ולצלמו שם. מפח-האשפה ועד ללישכת ראש-המועצה היתה הדרך קצרה.

דובר רשות-השידור ניסה, ללא הצלחה, לברר איזה צוות טלוויזיה יצא לצלם בשדרות ומיהו הבמאי שהכניס ילד לפח-האשפה. לשווא. בטלוויזיה לא ידעו על כך דבר.

רק מאוחר יותר פוענחה התעלומה. הסרט כי לא היה זה צוות-טלוויזיה שהסריט את הסצנה, אלא צוות-סרט קולנועי שצילם סרטון-תעמולה עבור מערכת-הב-חירות של הליכוד.

מסיבת-סיום למטמון

"כבר מזמן לא היה בבניין הטלוויזיה